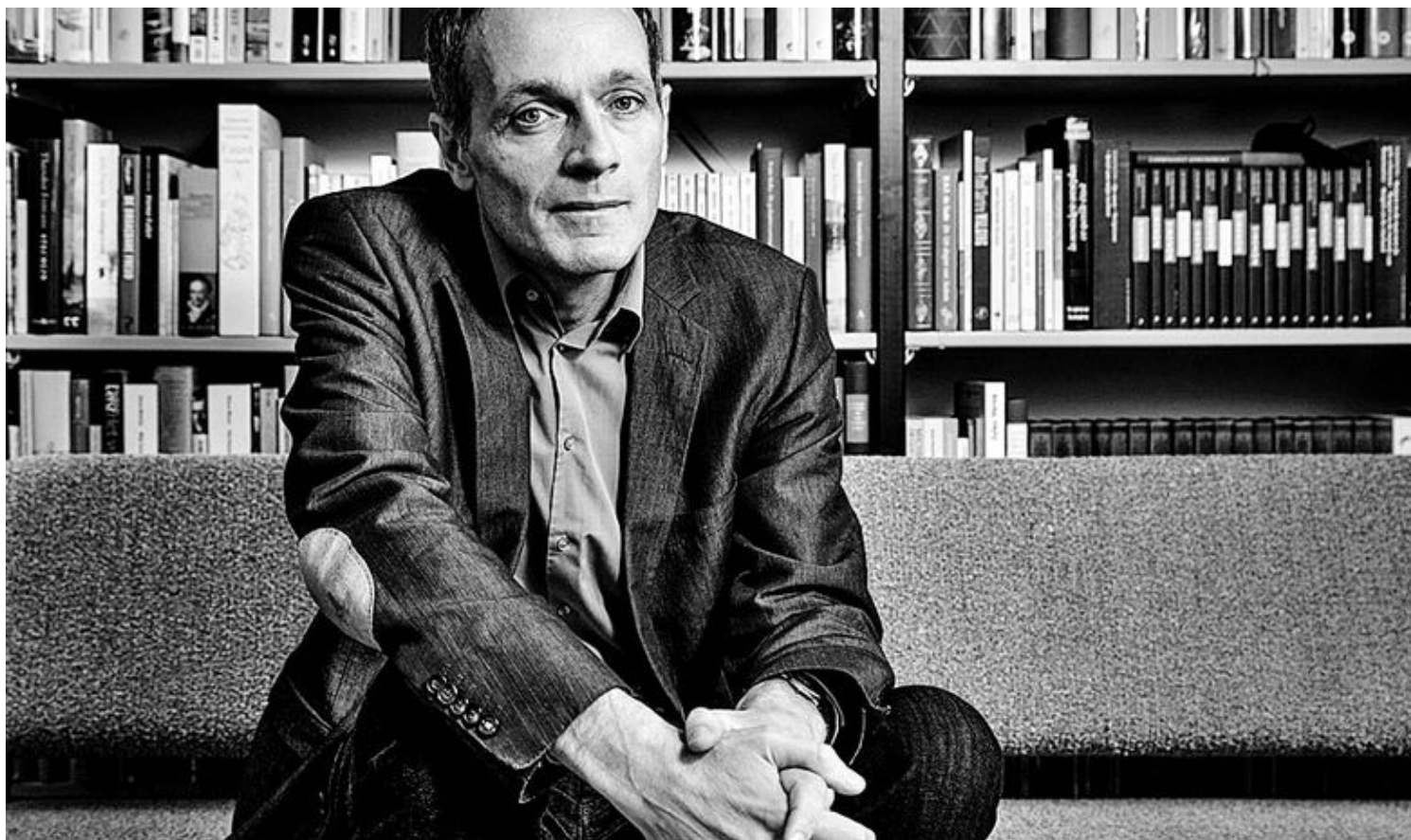

SUBOTNJA MATINEJA

Olovka je moćnija od kante ledene vode

AUTOR: Miljenko Jergović (<http://www.jutarnji.hr/autori/miljenko-jergovic>) OBJAVLJENO: 10.09.2017. u 15:33

Velika je i silna zemlja Nizozemska, pa tako u toj zemlji postoji i Nizozemska književna fondacija, koja se brine za prevođenje holandske književnosti u svijetu i svjetske u Holandiji. Njezin ravnatelj putuje svijetom, sastaje se sa stranim piscima i izdavačima, nastoji da zaviri u svaki budžak, jer nikad ne znaš odakle izvire, gdje je ima i iz čega se nastaje književnost. Početkom ovog desetljeća ravnatelj fondacije bio je **Pieter Steinz**, novinar, esejist i hedonist, ali iznad svega čitatelj, zaljubljenik u književnost i u tekst, o čemu god da je tekst, samo da je snažan i upečatljiv. Kada ne bi jeo i pio, Steinz bi čitao, a kada ne bi čitao, sudjelovao bi na maratonima ili pješačio. Bio je veliki trkač i hodač, jer se u hodanju i trčanju da promisliti i proživjeti ono što je pročitano.

VEZANE VIJESTI

MILJENKO JERGOVIĆ Motelske kronike ili što nam je ostalo od ljepote Sama Sheparda (<http://www.jutarnji.hr/komentari/miljenko-jergovic-motelske-kronike-ili-sto-nam-je-ostalo-od-ljepote-sama-sheparda/6454174/>)

A onda se Pieter Steinz razbolio. Bolest je bila ALS, amiotrofična lateralna skleroza, pustošeća i smrtonosna neurološka bolest za koju kažu da je rijetka, iako je prije nekoliko godina bila vrlo popularna među selebritijama, tako da se pojavila i na stranicama hrvatskih tabloida, te na okupljalištima hrvatskih slavnika i uspješnika. Sjećate se, to vam je ona bolest zbog koje su se selebritiji zalijevali kantama ledene vode, to snimali mobilelom i postavljali na društvene mreže.

I sve to, biva, kao pomoć oboljelima od amiotrofične lateralne skleroze, jer je netko tko od te bolesti ne boluje, ali se zato bavi marketingom, jednom rekao da se bolesnik od ALS-a osjeća kao što se osjećaš ti kada se zaliješ kantom ledene vode. Što je, naravno, prijesna laž koju, međutim, nitko do Pietera Steinza nije imao volje da demantira.

Ovako on o tome piše u serijalu svojih kolumni, kada je već bio negdje na sredini svoje unaprijed izgubljene borbe s bolešću: "Bucket Challenge, polijevanje ledenom vodom, započelo je kao nestašna akcija - tragično je da se Amerikanac koji ju je osmislio u međuvremenu utopio - ali ubrzo je preraslo i fenomen na Facebooku koji se nije osmjelio propustiti nijedan dobročinitelj. Ideja je bila da se poliješ kantom ledene vode ako si odlučio donirati mali iznos za istraživanje ALS-a, no političari, filmske zvijezde i ostali sudionici nisu propuštali priliku da se medijagenično nabacuju vodom.

Prije nego što je itko mogao zavapiti 'Što se to dogodilo s biblijskim pravilom da lijeva ruka ne smije znati što radi desna ruka', izazov polijevanja ledenom vodom iz kante postao je tako popularan da se novac jednostavno slijevao. I to na veselje Zaklade ALS, koja je putem svoje djelatnice izjavila da je hladan tuš vrlo primjeren jer onda osjećaš kroz što prolazi oboljeli od ALS-a. Da se razumijemo: cilj možda opravdava sredstva, i fantastično je da se prikupilo tako puno novca - pod uvjetom da se on doista potroši na istraživanje, a ne na kampanje za upoznavanje s ALS-om koje su u međuvremenu postale suviše. No, može li malo manje napadno?

I mogu li sebe nominirati a da propustim polijevanje iz te kante? U Svijetu po Garpu **Ellen James** naposljetku napiše knjigu kako bi proturječila Ellen Jamesovkama i jednom zauvijek razjasnila kako se ona osjeća. Primjer koji vrijedi slijediti; osobna svjedočanstva često su najbolji put prema podizanju svijesti, i ja tome rado pridonosim. Olovka je moćnija od kante. Nikakva ledena voda preko mogega tijela. Vjerojatno to ne bih ni preživio."

Ne, ovaj predugi citat nije zbog čitateljeve frustracije naročito hrvatskim polivačima, nego zato što je u njemu sukus i koncentrat knjige "Čitanje na odlasku", podnaslovljene "Književnost kao životna potreba", sačinjene od kolumni - svojevrsnog izvješća o bolesti i o čitanju - što ga je Steinz jednom tjedno, a zatim dvotjedno, pisao za NRC, pametne i ozbiljne lijevo-liberalne nizozemske novine, koje izlaze u dvjestotinjak tisuća primjeraka dnevno, dok god je bio u stanju pisati i čitati.

Svaka njegova kolumna u središtu interesa ima po jednu knjigu. To može biti knjiga koju Steinz trenutno čita, ali i knjiga koja ga, u najširem spektru asocijacija, podsjeća na njegovu bolest. **Platonov** "Fedon", **Wildeova** "Slika Doriana Graya", "Grof Monte Christo", "Oblomov" i "Mala sirena", klasična djela svjetske književnosti i filozofije, dječje knjige i knjige nama manje poznatih nizozemskih pisaca, ali i **Hornbyjev** "Hi-Fi", kojim je Steinz na moje zgražanje oduševljen, pa bi kao čitatelj da s njime polemiziram, a onda opet **Herodotova** "Povijest" i "Alisa u zemlji čudesa", i sve tako do kraja, i do **Henryja Davida Thoreaua** na kraju, i njegova "Waldena", teče ova neobična, neočekivano neopterećujuća i duhovita knjiga, jedna od najneobičnijih o umiranju i o smrti koju sam pročitao.

Pieter Steinz je ateist, ali na više mjesta ističe da je on kalvinistički ateist, što onda znači da je praktičan i djelatan protestant. Njegova bitka je izgubljena od prvog trenutka, dakle od konačnog postavljanja prave dijagnoze, koja je kasnila jer nijedan liječnik nije u stanju da otprve prepozna rijetku bolest, ali to nikako ne znači da je život izgubljen. Treba živjeti onoliko koliko se može i kako se može, dok god to kako se može zadovoljava minimum čovjekova dostojanstva i dok god mu je dopušteno da radi ono što voli.

U Steinzovom slučaju to znači - da čita i da piše. Svega drugog se malo pomalo odriče. Pritom, on ima tu sreću da boluje od težeg, bulbarnog, oblika amiotrofične lateralne skleroze, onog koji najprije blokira mišiće koji omogućavaju disanje, tako da će umrijeti prije nego što mu se oduzmu prsti kojima tipka po tastaturi.

To znači da će živjeti kraće, ali njega nije briga. A, srećom, živi u Nizozemskoj, gdje je eutanazija ozakonjena i gdje se među ljudska prava ubraja i to da čovjek ne živi duže nego što može i nego što mu prija, tako da on vrlo rano razgovara s liječnikom, koji mu objašnjava kako će ga ubiti. Osim toga, odmah na početku njegove bolesti uginuo mu je mačak (Ili je to, ipak, bio pas? Neću provjeravati, neka se zna da se ne sjećam.), tako da mu je poznata cijela procedura eutanazije, i uvjeren je da tu nema razlike, te da će i njega po potrebi ubiti istim medikamentima kao i njegova mačka. Da, sjetio sam se, ipak je to bio mačak.

Načinio je spisak stvari koje mora učiniti prije nego što umre. Naravno, na prvom su mjestu knjige koje još jednom mora pročitati. Tako će, recimo, poželjeti da po prvi put do kraja pročita Proustovu nadaljevanu na temu izgubljenog vremena, ali to mu se neće ostvariti. Tada niže spisak stvari koje neće stići ostvariti: "jesti u restoranu s tri (Michelinove) zvjezdice, kušati viski u škotskim destilerijama, sudjelovati na Bostonskom maratonu, voditi talk-show o književnosti, otići na putovanje putovima Monte Christa, s unukom posjetiti zoološki vrt".

Ali da ne bi sve završilo tako tužno i tragično - jer on nema unuka, nije ga stigao dobiti, pošto će umrijeti s nenavršene pedeset i tri - Steinz na kraju

konstatira: "Nasreću, ima i drugih pisaca, manje zahtjevnih od **Prousta**. Bacam se na **Hilary Mantel** i **Honorea de Balzaca**." Dok god je čovjek živ, pred njim je cijeli život. Na ovaj bi se harmsovski paradoks moglo svesti temeljno uvjerenje u bolesti Pietera Steinza.

Knjiga "Čitanje na odlasku", u odličnom, vrlo pažljivom prijevodu Snježane Cimić, objavljena je u izdanju TIM pressa, krajem ljeta 2017, u vrijeme kada u Hrvatskoj jedva da još i izlaze knjige. Naslov nizozemskog originala je "Lezen met ALS", ali kako se u Hrvata još uvijek ne zna što je ALS, premda su se toliki uspješnici i slavni zalili ledenom vodom, hrvatski je naslov "Čitanje na odlasku", što donekle odstupa od Steinzova životnog uvjerenja. Iako je smrtno bolestan i nijednoga trenutka ne pristaje na iluziju da je izlječenje moguće - jedini koji dugo, cijelih pedeset godina, živi s ALS-om je **Stephen Hawking**, ali taj je u koječemu izuzetak - on se ne ponaša i ne živi kao netko tko je išta više na odlasku od bilo kojeg drugog čovjeka.

Ova mala, dvjestotinjak stranica opsežna knjiga, napisana je u pohvalu života i čitanja. U pohvalu književnosti. Drugo je to remek djelo na temu ALS-a. Prvo je napisao **Tony Judt**, jedan od najvažnijih povjesničara našega doba. No, ta je knjiga prevedena samo u Beogradu, i objavljena u jednoj maloj ediciji, prije šest godina, pismom latiničnim. Svakako bi vam vrijedilo i tu knjigu potražiti. Mogao bi se napisati veliki esej o usporednom čitanju Steinzove i Judtove knjige, dvije najrazličitije knjige na svijetu, vođene istom bolešću, pa eto prilike da vi to učinite.

Tagovi [# Nizozemska \(http://www.jutarnji.hr/tag/Nizozemska\)](http://www.jutarnji.hr/tag/Nizozemska) [# Književnost i spisateljstvo \(http://www.jutarnji.hr/tag/Književnost](http://www.jutarnji.hr/tag/Književnost%26amp%26ispateljstvo)

ELIPSO

UŠTEDA 90,00 KN ([HTTPS://WWW.ELIPSO.HR/MALI-KUCANSKI/APARATI-ZA-SISANJE/](https://www.elipso.hr/mali-kucanski/aparati-za-sisanje/))

PHILIPS HC7460 15 (<https://www.elipso.hr/mali-kucanski/aparati-za-sisanje/>)

aparati za šišanje (<https://www.elipso.hr/mali-kucanski/aparati-za-sisanje/>)

399,00 kn

~~489,00 kn~~ (<https://www.elipso.hr/mali-kucanski/aparati-za-sisanje/>)

Akcija traje od 15.04.2017 do 30.09.2017 (<https://www.elipso.hr/mali-kucanski/aparati-za-sisanje/>)

UŠTEDA 300,00 KN ([HTTPS://WWW.ELIPSO.HR/BIJELA-TEHNIKA/PERILICE-POSUDA/](https://www.elipso.hr/bijela-tehnika/perilice-posuda/))

BOSCH SMS24AW00E (<https://www.elipso.hr/bijela-tehnika/perilice-posuda/>)

perilice posuda (<https://www.elipso.hr/bijela-tehnika/perilice-posuda/>)

2.499,00 kn

~~2.799,00 kn~~ (<https://www.elipso.hr/bijela-tehnika/perilice-posuda/>)

Akcija traje od 23.04.2017 do 31.10.2017 (<https://www.elipso.hr/bijela-tehnika/perilice-posuda/>)

UŠTEDA 419,70 KN ([HTTPS://WWW.ELIPSO.HR/MALI-KUCANSKI/BLENDERI/](https://www.elipso.hr/mali-kucanski/blenderi/))

PHILIPS HR3652 00 (<https://www.elipso.hr/mali-kucanski/blenderi/>)

blenderi (<https://www.elipso.hr/mali-kucanski/blenderi/>)

979,30 kn

~~1.399,00 kn~~ (<https://www.elipso.hr/mali-kucanski/blenderi/>)

Akcija traje od 07.06.2017 do 30.09.2017 (<https://www.elipso.hr/mali-kucanski/blenderi/>)

UŠTEDA 100,00 KN ([HTTPS://WWW.ELIPSO.HR/MALI-KUCANSKI/MIKSERI/](https://www.elipso.hr/mali-kucanski/mikseri/))

BOSCH MFQ40303 (<https://www.elipso.hr/mali-kucanski/mikseri/>)

mikseri (<https://www.elipso.hr/mali-kucanski/mikseri/>)

319,00 kn

~~419,00 kn~~ (<https://www.elipso.hr/mali-kucanski/mikseri/>)

Akcija traje od 02.06.2017 do 31.10.2017 (<https://www.elipso.hr/mali-kucanski/mikseri/>)